

Sadacharanusandhanami

——
सदाचारानुसन्धानम्

——
Document Information

Text title : Sadacharanusandhanam

File name : sadacharanusandhanam.itx

Category : vedanta, upadesha, shankarAchArya

Location : doc_z_misc_shankara

Author : Adi Shankaracharya

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Sunder Hattangadi

Description-comments : In 55 verses, PDF pages 121-130 in Works of Shankaracharya Vol 16,
1910 by Sri Vani Vilas Press

Latest update : Nov. 9, 2009, August 6, 2018

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

September 17, 2023

sanskritdocuments.org

Sadacharanusandhanami

સદાચારાનુસન્ધાનમ્

॥ શ્રીઃ ॥

સચ્ચિદાનન્દકન્દાય જગદ્કુરુતેવે ।
સદોદિતાય પૂર્ણાય નમોઽનન્તાય વિષ્ણવે ॥ ૧ ॥

સર્વવેદાન્તસિદ્ધાન્તૈર્ગ્રથિતં નિર્મલં શિવમ્ ।
સદાચારં પ્રવક્ષ્યામિ યોગિનાં જ્ઞાનસિદ્ધયે ॥ ૨ ॥

પ્રાતઃસ્મરામિ દેવસ્ય સવિતુર્ભર્ગ આત્મનઃ ।
વરેણ્યં તદ્વિદ્યો યો નશ્ચિદાનન્દે પ્રચોદયાત્ ॥ ૩ ॥

અન્વયવ્યતિરેકાભ્યાં જાગ્રત્સ્વપ્રસુષુત્તિષુ ।
યદેકં કેવલં જ્ઞાનં તદેવાસ્મિ પરં બૃહત્ ॥ ૪ ॥

જ્ઞાનાજ્ઞાનવિલાસોઽયં જ્ઞાનાજ્ઞાને ચ શામ્યતિ ।
જ્ઞાનાજ્ઞાને પરિત્યજ્ય જ્ઞાનમેવાવશિષ્યતે ॥ ૫ ॥

અત્યન્તમલિનો દેહો દેહી ચાત્યન્તનિર્મલઃ ।
અસઙ્ગોઽહમિતિ જ્ઞાત્વા શૌચમેતત્પ્રચક્ષતે ॥ ૬ ॥

મન્મનો મીનવન્નિત્યં ક્ષીડ્યાનન્દવારિધૌ ।
સુસ્નાતસ્તેન પૂતાત્મા સમ્યગ્વિજ્ઞાનવારિણા ॥ ૭ ॥

અથાઘમર્ષણં કુર્યાત્પ્રાણાપાનનિરોધતઃ ।
મનઃ પૂર્ણં સમાધાય મગ્નકુમ્ભો યથાર્ણવે ॥ ૮ ॥

લયવિક્ષેપયોઃ સન્ધૌ મનસ્તત્ર નિરામિષમ્ ।
સ સન્ધિઃ સાધિતો યેન સ મુક્તો નાત્ર સંશયઃ ॥ ૯ ॥

સર્વત્ર પ્રાણિનાં દેહે જપો ભવતિ સર્વદા ।
હંસઃ સોઽહમિતિ જ્ઞાત્વા સર્વબન્ધૈર્વિમુચ્યતે ॥ ૧૦ ॥

તર્પણં સ્વસુખેનૈવ સ્વેન્દ્રિયાણાં પ્રતર્પણમ્ ।

मनसा मन आलोक्ष्य स्वयमात्मा प्रकाशते ॥ ११ ॥
 आत्मनि स्वप्रकाशाग्रौ स्थितमेकालुति क्षिपेत् ।
 अग्निहोत्री स विज्ञेयश्चेतरा नामधारकाः ॥ १२ ॥
 देहो देवालयः प्रोक्तो देही देवो निरञ्जनः ।
 अर्थितः सर्वभावेन स्वानुभूत्या विराजते ॥ १३ ॥
 मौनं स्वाध्ययनं ध्यानं ध्येयं ब्रह्मानुयिन्तनम् ।
 ज्ञानेनेति तयोः सम्यङ्निषेधात्तत्त्वदर्शनम् ॥ १४ ॥
 अतीतानागतं किञ्चिन्न स्मरामि न चिन्तये ।
 रागद्वेषं विना प्राप्तं भुञ्जाम्यत्र शुभाशुभम् ॥ १५ ॥
 देहाभ्यासो हि संन्यासो नैव काषायवाससा ।
 नाहं देहोऽहमात्मेति निश्चयो न्यासलक्षणम् ॥ १६ ॥
 अलयं सर्वभूतानां दानमालुर्भनीषिणः ।
 निजानन्दे स्पृहा नान्ये वैराग्यस्यावधिर्मता ॥ १७ ॥
 वेदान्तश्रवणं कुर्यान्मननं योपपत्तिभिः ।
 योगेनाभ्यसनं नित्यं ततो दर्शनमात्मनः ॥ १८ ॥
 शब्दशक्तेरचिन्त्यत्वाच्छब्दादेवापरोक्षधीः ।
 प्रसुप्तः पुरुषो यद्दृश्यतेनैवावबुद्ध्यते ॥ १९ ॥
 आत्मानात्मविवेकेन ज्ञानं भवति निश्चलम् ।
 गुरुणा बोधितः शिष्यः शब्दब्रह्मातिवर्तते ॥ २० ॥
 न त्वं देहो नेन्द्रियाणि न प्राणो न मनो न धीः ।
 विकारित्वाद्धिनाशित्वाद्दृश्यत्वाच्च घटो यथा ॥ २१ ॥
 विशुद्धं केवलं ज्ञानं निर्विशेषं निरञ्जनम् ।
 यदेकं परमानन्दं तत्त्वमस्यद्भयं परम् ॥ २२ ॥
 शब्दस्याधन्तयोः सिद्धं मनसोऽपि तथैव च ।
 मध्ये साक्षितया नित्यं तदेव त्वं भ्रमं जहि ॥ २३ ॥
 स्थूलवैराज्योरैक्यं सूक्ष्मवैराज्यगर्भयोः ।
 अज्ञानमाययोरैक्यं प्रत्यग्विज्ञानपूर्णयोः ॥ २४ ॥

ચિન્માત્રૈકરસે વિષ્ણૌ બ્રહ્માત્મૈક્યસ્વરૂપકે ।
 ભ્રમેણૈવ જગજ્જાતં રજ્જવાં સર્પભ્રમો યથા ॥ ૨૫ ॥
 તાર્કિકાણાં તુ જીવેશૌ વાચ્યાવેતૌ વિદ્યુર્બુધાઃ ।
 લક્ષ્યૌ ચ સાડ્ધ્યયોગાભ્યાં વેદાન્તૈરૈક્યતા તથોઃ ॥ ૨૬ ॥
 કાર્યકારણવાચ્યાંશૌ જીવેશૌ યૌ જહચ્ય તૌ ।
 અજહચ્ય તયોર્લક્ષ્યૌ ચિદંશાવેકરૂપિણૌ ॥ ૨૭ ॥
 કર્મશાસ્ત્રે કુતો જ્ઞાનં તર્કે નૈવાસ્તિ નિશ્ચયઃ ।
 સાડ્ધ્યયોગૌ ભિદાપન્નો શાબ્દિકાઃ શબ્દતત્પરાઃ ॥ ૨૮ ॥
 અન્યે પાષણ્ડિનઃ સર્વે જ્ઞાનવાર્તાસુદુર્લભાઃ ।
 એકં વેદાન્તવિજ્ઞાનં સ્વાનુભૂત્યા વિરાજતે ॥ ૨૯ ॥
 અહં મમેત્યયં બન્ધો મમાહં નેતિ મુક્તતા ।
 બન્ધમોક્ષૌ ગુણૌર્ભાતિ ગુણાઃ પ્રકૃતિસમ્ભવાઃ ॥ ૩૦ ॥
 જ્ઞાનમેકં સદા ભાતિ સર્વાવસ્થાસુ નિર્મલમ્ ।
 મન્દભાગ્યા ન જાનન્તિ સ્વરૂપં કેવલં બૃહત્ ॥ ૩૧ ॥
 સકુલ્પસાક્ષિ યજ્ઞજ્ઞાનં સર્વલોકૈકજીવનમ્ ।
 તદેવાસ્મીતિ યો વેદ સ મુક્તો નાત્ર સંશયઃ ॥ ૩૨ ॥
 પ્રમાતા ય પ્રમાણં ય પ્રમેયં પ્રમિતિસ્તથા ।
 યસ્ય ભાસાવભાસન્તે માનં જ્ઞાનાય તસ્ય કિમ્ ॥ ૩૩ ॥
 અર્થાકારા ભવેદ્ભૂતિઃ ફલેનાર્થઃ પ્રકાશતે ।
 અર્થજ્ઞાનં વિજાનાતિ સ એવાર્થઃ પ્રકાશતે ॥ ૩૪ ॥
 વૃત્તિવ્યાપ્યત્વમેવાસ્તુ ફલવ્યાપ્તિઃ કથં ભવેત્ ।
 સ્વપ્રકાશસ્વરૂપત્વાત્સિદ્ધત્વાચ્ય ચિદાત્મનઃ ॥ ૩૫ ॥
 ચિત્તં ચૈતન્યમાત્રેણ સંયોગાચ્ચેતના ભવેત્ ।
 અર્થાદર્થાન્તરે વૃત્તિર્ગન્તું ચલતિ ચાન્તરે ॥ ૩૬ ॥
 નિરાધારા નિર્વિકારા યા દશા સોન્મની સ્મૃતા ।
 ચિત્તં ચિદિતિ જાનીયાત્તકારરહિતં યદા ॥ ૩૭ ॥
 તકારો વિષયાધ્યાસો જપારાગો યથા મણૌ ।
 જ્ઞેયવસ્તુ પરિત્યાગાજ્ઞજ્ઞાનં તિષ્ઠતિ કેવલમ્ ॥ ૩૮ ॥

त्रिपुटी क्षीणतामेति ब्रह्मनिर्वाणमृच्छति ।
 मनोमात्रमिदं सर्वं तन्मनो ज्ञानमात्रकम् ॥ ३९ ॥
 अज्ञानं ब्रह्म धत्वाहुर्विज्ञानं परमं पदम् ।
 अज्ञानं यान्यथाज्ञानं मायामेतां वदन्ति ते ॥ ४० ॥
 ईश्वरं मायिनं विधान्मायातीतं निरञ्जनम् ।
 सदानन्दे थिदाकाशे मायामेघस्तटिन्मनः ॥ ४१ ॥
 अहन्ता गर्जनं तत्र धारासारा छि वृत्तयः ।
 मडामोडान्धकारेऽस्मिन्देवो वर्षति लीलया ॥ ४२ ॥
 तस्या वृष्टेर्विरामाय प्रबोधैकसमीरणः ।
 ज्ञानं दृग्दृश्ययोर्भावं विज्ञानं दृश्यशून्यता ॥ ४३ ॥
 ऐक्यमेवाद्वयं ब्रह्म नेह नानास्ति डिग्धन ।
 क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोर्ज्ञानं तज्ज्ञानं ज्ञानमुच्यते ॥ ४४ ॥
 विज्ञानं योभयोरैक्यं क्षेत्रज्ञपरमात्मनोः ।
 परोक्षं शास्त्रज्ञं ज्ञानं विज्ञानं यात्मदर्शनम् ॥ ४५ ॥
 आत्मनो ब्रह्मणः सम्यग्गुपाधिद्वयवर्जितम् ।
 त्वमर्थविषयं ज्ञानं विज्ञानं तत्पदाश्रयम् ॥ ४६ ॥
 पदयोरैक्यबोधस्तु ज्ञानविज्ञानसंज्ञितम् ।
 आत्मानात्मविवेकस्य ज्ञानमाहुर्मनीषिणः ॥ ४७ ॥
 अज्ञानं यान्यता लोके विज्ञानं तन्मयं जगत् ।
 अन्वयव्यतिरेकाभ्यां सर्वत्रैकं प्रपश्यति ॥ ४८ ॥
 यत्तत्तु वृत्तिज्ञं ज्ञानं विज्ञानं ज्ञानमात्रकम् ।
 अज्ञानध्वंसकं ज्ञानं विज्ञानं योभयात्मकम् ॥ ४९ ॥
 ज्ञानविज्ञाननिष्ठोऽयं तत्सद्ब्रह्मणि यार्पणम् ।
 भोक्ता सत्त्वगुणः शुद्धो भोगानां साधनं रजः ॥ ५० ॥
 भोग्यं तमोगुणः प्रादुरात्मा यैषां प्रकाशकः ।
 ब्रह्माध्ययनसंयुक्तो ब्रह्मथर्यारतः सदा ॥ ५१ ॥
 सर्वं ब्रह्मेति यो वेद ब्रह्मयारी स उच्यते ।

गृहस्थो गुणमध्यस्थः शरीरं गृहमुच्यते ॥ ५२ ॥

गुणाः कुर्वन्ति कर्माणि नाहं कर्तेति बुद्धिमान् ।

किमुत्रैश्च तपोभिश्च यस्य ज्ञानमयं तपः ॥ ५३ ॥

उर्ध्वमर्धविनिर्मुक्तो वानप्रस्थः स उच्यते ।

स गृही यो गृहातीतः शरीरं गृहमुच्यते ॥ ५४ ॥

सदाचारमिमं नित्यं योऽनुसंघते बुधः ।

संसारसागराच्छीघ्रं स मुक्तो नात्र संशयः ॥ ५५ ॥

एति श्रीमत्परमहंसपरिप्राज्ञकाचार्यस्य

श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य

श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ

सदाचारानुसन्धानं सम्पूर्णात् ॥

Encoded and proofread by Sunder Hattangadi

—
Sadacharanusandhanami

pdf was typeset on September 17, 2023

—
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

